

3. Výkonnost odvětví

Ve 3. čtvrtletí mezikvartální růst HPH mírně zrychlil, výhradně však díky sektoru služeb.

Tuzemská ekonomika letos ve 3. čtvrtletí pokračovala v zotavování, jež bylo nastartováno již během jarního období, kdy se podstatně zlepšila epidemická situace a restriktivní opatření, svírající část ekonomiky, tak mohla být postupně odstraněna. Hrubá přidaná hodnota (HPH)¹ vzrostla mezikvartálně o 1,4 % a zrychlila tak své tempo z 2. čtvrtletí (+1,0 %)². K této akceleraci přispěl výhradně terciární sektor ekonomiky, speciálně pak aktivity provázané s cestovním ruchem, veřejné služby a také odvětví ostatních činností služeb (zahrnující kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ale i osobní služby pro domácnost)³. Naopak svižné ožívování zpracovatelského průmyslu se v důsledku eskalujících problémů se zahraničními dodávkami důležitých komponent, zejména pro výrobu automobilů, ve 3. čtvrtletí zastavilo⁴. I vlivem této skutečnosti tak HPH v celé ekonomice za svým předkrizovým maximem (ze 4. čtvrtletí 2019) stále významně zaostávala (o 3,1 %)⁵.

Meziroční růst HPH ve zpracovatelském průmyslu se ve 3. čtvrtletí zastavil.

HPH se ve 3. čtvrtletí 2021 zvýšila o 2,9 %, shodným meziročním tempem rostla rovněž v úhrnu za celé období od počátku letošního roku. Z hlavních odvětví posílil za 1. až 3. čtvrtletí nejvíce výkon ve zpracovatelském průmyslu (o 7,3 %), zčásti však vlivem nízké loňské základny (dubnové přerušení výroby ve významných podnicích automobilového průmyslu)⁶. V samotném 3. čtvrtletí 2021 ale výkon zpracovatelského průmyslu jen stagnoval.

V rámci služeb vzrostla za tři čtvrtletí HPH meziročně nejvíce ve finančnictví a ICT, k růstu celé ekonomiky ale přispěly nejvíce veřejné služby.

V rámci služeb se za tři čtvrtletí zvýšila HPH meziročně nejvíce v peněžnictví a pojišťovnictví (+7,0 %) a ve výrazně vytiženém odvětví informačních a komunikačních činností (+4,5 %), kde počet odpracovaných hodin narostl o 5,3 % (nejvíce z hlavních odvětví). S vyššími nároky se musela vypořádat i odvětví se silnou rolí veřejného sektoru⁷, HPH v nich vzrostla o rekordní 3,2 % a k růstu celé ekonomiky přispěla ze služeb nejvíce. Naopak ve váhově významném uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství vzrostla HPH po loňském nebyvalém propadu jen o 0,7 % a počet odpracovaných hodin stále klesal (o 2,5 %)⁸. V profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech HPH stagnovala, obdobně jako v činnostech v oblasti nemovitostí, jež však nebyly recesí významněji zasaženy ani v loňském roce. To neplatilo o stavebnictví, jehož výkon letos klesl o 1,2 % a oproti 1. až 3. čtvrtletí 2019 ztrácel skoro desetinu. HPH se meziročně snížila i v odvětví těžby a energetiky, ve srovnání s propady z let 2019 a 2020 se ale letošní tempo citelně zmírilo (na -2,5 %).

V primárním sektoru HPH ve 3. čtvrtletí stagnovala. Sklizeň hlavních plodin za loňskou úroveň lehce zaostala, z pohledu celé

V odvětví zemědělství, lesnictví a rybařství letos HPH vzrostla o 3,7 % a potvrdila tak příznivý trend z předchozích let. V samotném 3. čtvrtletí však toto odvětví jako jedno z mála nevykázalo meziroční růst (-0,1 %). Letošní sklizeň hlavních zemědělských plodin byla sice z pohledu poslední dekády lehce nadprůměrná⁹, v meziročním srovnání byl ale u většiny plodin zaznamenán zpravidla nepatrný pokles¹⁰. V živočišné výrobě pokračoval mírný růst

¹ Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² V EU i v zemích eurozóny probíhalo letos pokrízové oživení svižněji. Mezikvartální růst HPH v celé Unii činil ve 2. čtvrtletí 1,8 % a ve 3. čtvrtletí 2,1 %. Vyšší dynamika HPH (ve srovnání s tuzemskem) souvisela s významnější rolí sektoru služeb v ekonomice.

³ Jedná se např. o kadeřnictví, kosmetické služby, čistící služby či o opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost.

⁴ HPH ve zpracovatelském průmyslu se ve srovnání s 2. čtvrtletím 2021 snížila o 3,1 %. Problém s vážnoucími dodávkami výrobních komponent je sice globální povahy, citelně ale dopadá hlavně na automobilový průmysl v Evropě. V zemích s jeho vysokým podílem to vedlo k tomu, že výkon celého zpracovatelského průmyslu ve 3. čtvrtletí mezikvartálně klesl (v Maďarsku o 2,8 %, v Německu o 2,2 %).

⁵ To platilo analogicky i pro EU (-0,3 %), včetně všech čtyř nejvýznamnějších unijních ekonomik. Naopak své maximum z období předpandemické konjunktury z pohledu HPH již během dosavadní části letošního roku překonaly dvě třetiny členských států, zejména Irsko (+23 %), Lucembursko (+6 %), dále pobaltské státy, severské státy, ale také např. Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Rumunsko či Nizozemsko – tedy země, v jejichž ekonomikách hrají služby vázané na cestovní ruch vesměs menší roli.

⁶ Celková odpracovaná doba ve zpracovatelském průmyslu vzrostla letos za tři čtvrtletí meziročně o 3,5 %, tedy skoro třikrát vyšším tempem než v celé ekonomice.

⁷ Zahrnují veřejnou správu a obranu, vzdělávání, zdravotní a sociální péči.

⁸ Projevily se zde dopady protipandemických restrikcí z 1. čtvrtletí 2021, kdy počet odpracovaných hodin v tomto odvětví meziročně propadl o více než desetinu.

⁹ Letošní sklizeň obilovin (včetně kukuřice) činila dle odhadu z 15. září 8,0 mil. tun a ve srovnání s průměrem z let 2011 až 2020 byla vyšší o 2,6 %. Dlouhodobý průměr lehce překročila také u brambor (+3,4 %), technické cukrovky (+2,6 %), více pak u kukuřice na zeleno a siláž (+8,0 %), příznivě na tom vzhledem k letošnímu deštivějšímu vegetačnímu období byly i ostatní pěstiny. Z významnějších plodin se loni nedařilo pouze řepce (-19,2 %), na čemž se podepsal významný pokles hektarových výnosů i osevních plochy.

¹⁰ Sklizeň obilovin byla letos oproti roku 2020 nižší o 1,4 %, brambor o 3,5 %, a řepky dokonce o 17,5 % (v absolutní výši se jednalo o nejslabší sklizeň od roku 2006). Dařilo se naopak ostatním olejninám (především díky rozšíření osevních plochy), luskovinám, cukrovce

<p>dekády ale byla loni mírně nadprůměrná.</p>	<p>výroby masa (+2,6 %), přímý nákup mléka od tuzemských producentů se ale ve srovnání s rekordní loňskou výší o 2,6 % snížil. Vedle toho měla na výkon celého primárního sektoru patrně vliv i oslabující kůrovcová kalamita, jež vedla k tomu, že loňská rekordní živelní těžba dřeva se letos již neopakovala.</p>
<p>Letos na jaře těžil průmysl z pokrizového oživení tuzemské i zahraniční poptávky.</p>	<p>Slábnoucí výkon průmyslu během dosavadní části letošního roku dokládají i podrobnější údaje z podnikových statistik. Po rychlém oživení průmyslu v druhé polovině loňského roku, na kterém se vedle klíčových exportních oborů podílelo široké spektrum dílčích odvětví, výkon celého průmyslu na počátku roku 2021 dočasně poklesl. V 1. čtvrtletí se průmyslová produkce¹¹ mezikvartálně snížila o 1,5 %, neboť pokrizové zotavování u výrobců automobilů (včetně jejich nejbližších tuzemských subdodavatelů) a též v chemickém průmyslu se zpomalilo. V následujícím čtvrtletí se růst produkce obnovil (0,7 %). Opětovný rozběh ekonomiky po ústupu pandemické vlny navrátil v Česku i EU část ztracené důvěry spotřebitelů a podnikatelů, což se projevilo v oživení spotřeby a investiční aktivity. Výrazně vývozně orientovaný tuzemský průmysl těžil na jaře zejména z příznivého hospodářského vývoje klíčových exportních teritorií – Německa, resp. celé Evropské unie¹².</p>
<p>Během léta byl průmysl stále více brzděn nedostatkem výrobních komponent důležitých pro automobilový průmysl a jeho subdodavatele.</p>	<p>Rychlé oživení nejvyspělejších světových ekonomik spolu s výrobními i logistickými problémy v asijských regionech ovšem vytvářelo napětí v dodavatelských řetězcích, které se přenášelo i do Česka. Nedostatek některých důležitých dodávek a komponent (hlavně v automobilovém průmyslu a navazujících oborech) stále výrazněji narušoval plynulost výroby a vedl k neplánované tvorbě zásob nedokončené produkce. Produkce v celém průmyslu tak ve 3. čtvrtletí mezikvartálně klesla o 2,3 % a za svým předpandemickým maximem (ze 2. čtvrtletí 2019) nadále významně zaostávala (o 4,2 %).</p>
<p>Průmyslová produkce ve 3. čtvrtletí meziočnně mírně poklesla. Propad výrobců automobilů nestačily ostatní rostoucí obory kompenzovat.</p>	<p>Svižný meziočnní růst průmyslové produkce o 9,5 %, jenž se v úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí 2021 projevil prakticky napříč všemi dílčími odvětvími, byl výrazně ovlivněn velmi nízkou základnou z dubna i května roku 2020. V samotném 3. čtvrtletí ale průmysl za loňskou úroveň již lehce zaostával (–0,4 %). Přestože více než tři čtvrtiny průmyslových oborů pokračovaly v růstu, klíčový obor výroby motorových vozidel zaznamenal propad o 23 %, tempo produkce celého průmyslu „stáhl dolů“ o 4,3 p. b. a negativně poznamenal i obchodní bilanci ČR¹³. Nucené letní i podzimní odstávky se tak projevily v prudkém snížení využití výrobních kapacit v automobilovém průmyslu (z 95 % na počátku 3. čtvrtletí na 56 % v následujícím období). Výpadky výroby motorových vozidel se ve 3. čtvrtletí promítly i do gumárenství a plastikářství, kde produkce klesla o 0,3 %. Naopak se dále dařilo výrobě elektrických zařízení (+9,6 %). I díky svižně rostoucí tuzemské poptávce se zvýšil i výkon strojírenství (+8,5 %), za objemem produkce z roku 2019 ovšem stále lehce zaostával. Domácí poptávka pomáhala i kovodělnému průmyslu (+7,0 %), který tak ve 3. čtvrtletí přispěl k meziočnnímu růstu celého průmyslu ze všech jeho oborů nejvíce (+0,7 p. b.). Dobrých výsledků dosáhly i všechny ostatní významnější zpracovatelské obory, a to včetně těch, které se v období těsně před počátkem pandemie potýkaly se slabší poptávkou (zejména hutnictví).</p>
<p>Meziočnní pokles produkce postihl ve 3. čtvrtletí i některé menší průmyslové obory, více zaměřené na tuzemský trh.</p>	<p>K poklesu průmyslové produkce přispěly i některé menší zpracovatelské obory, zaměřené ve větší míře na tuzemský trh. Těsně pod úroveň loňského 3. čtvrtletí zůstal výkon v ostatním zpracovatelském průmyslu, zahrnujícím např. výrobu lékařských a sportovních potřeb, her a hraček. Výrobci nápojů i oděvů dosáhli shodně meziočnního poklesu o 2,3 %. Loni v létě ale tyto obory výrazněji ožily, a jejich letošní produkce proto převyšuje předpandemickou</p>

(+8,8 %), chmelu (+39 %) a více se sklídilo u drtivé většiny druhů zeleniny. Horší výsledky zaznamenalo ovocnářství, především vlivem nižší úrody jablek (–3,1 %).

¹¹ Zahnuje odvětví těžby a dobývání, zpracovatelského průmyslu a také energetiky (zde pojímané jako odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu). Všechna meziočnní tempa produkce (na úrovni odvětvových sekcí i oddílů) jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční tempa pak také o vliv sezónnosti.

¹² Do Německa směřovalo ve 2. čtvrtletí 30,8 % hodnoty celkového tuzemského exportu průmyslového zboží, do EU pak rovných 80 %.

¹³ Od června do října 2021 činil kumulovaný schodek ČR v zahraničním obchodu se zbožím 78 mld. korun, ve stejném období předchozího roku dosahoval zahraniční obchod přebytku ve výši 120 mld. Přebytek obchodu s motorovými vozidly (včetně dílů) se analogicky snížil z loňských 205 mld. korun na letošních 148 mld. Vývoz vozidel se letos od června do října meziočnně propadl o pětinu a jeho výše (342 mld. korun) byla za toto období nejnižší za posledních sedm let.

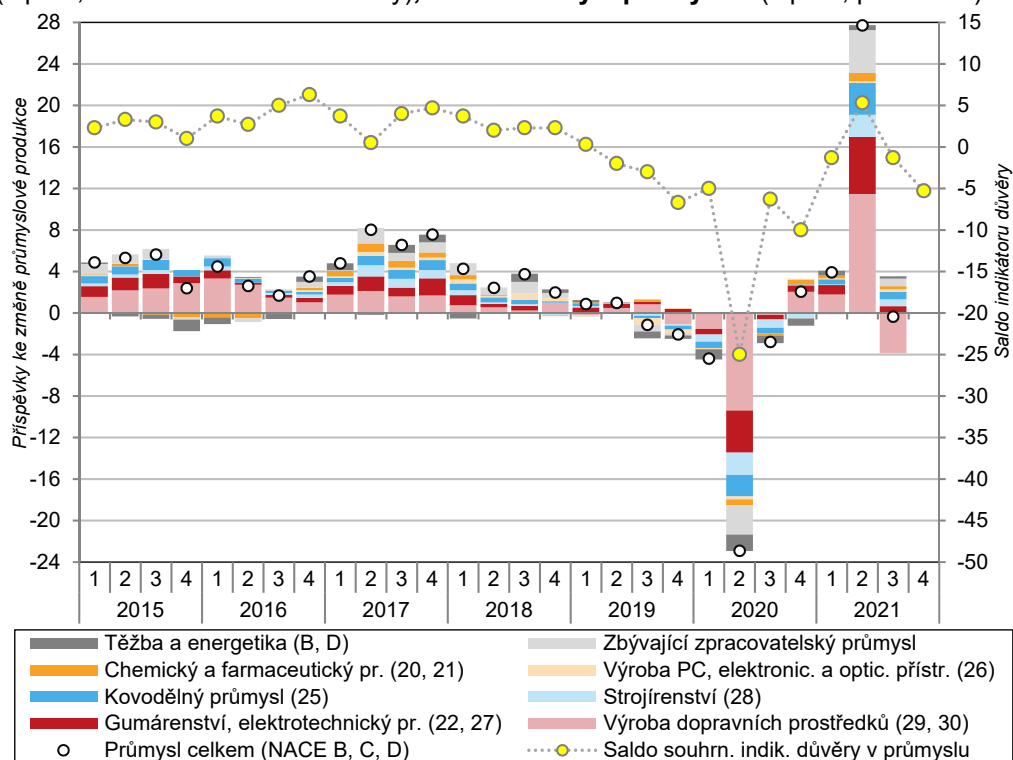
Pokles produkce v těžbě a dobývání se zastavil.

úroveň. Ke zlomu došlo letos v dřevozpracujícím průmyslu. Zatímco v 1. pololetí zde produkce meziročně vzrostla o 12,9 %, ve 3. čtvrtletí se propadla o 18,6 %, nejvíce ve srovnatelné řadě od roku 2001. V těžbě a dobývání se po loňském rekordním propadu¹⁴ ve 3. čtvrtletí 2021 produkce meziročně zvýšila o 13,4 %. Svižněji než těžba uhlí ožila těžba stavebních materiálů. Produkce v odvětví energetiky ve 3. čtvrtletí stagnovala, v úhrnu od počátku letošního roku ale byla meziročně o 3 % vyšší¹⁵.

Tržby ve 3. čtvrtletí vzrostly nejvíce v hutnictví. V řadě oborů jim výrazně pomohl cenový růst.

Nominální tržby průmyslových podniků¹⁶ se ve 3. čtvrtletí 2021 mezikvartálně snížily o 3,4 % a poklesly poprvé od loňského jara. Meziročně byly tržby z tuzemska vyšší o 5,9 %, tržby z přímého vývozu rostly volněji (2,4 %), zčásti i proto, že se v nich více projevovalo oslabení výrobců automobilů. Celkové tržby vzrostly nejvíce v hutnictví (o 53,5 %), ale i v řadě dalších oborů byly významně ovlivněny rostoucími cenami – hlavně v chemickém, dřevozpracujícím, papírenském či kovodělném průmyslu. Citelnější pokles tržeb postihl vedle automobilového průmyslu (21,8 %) také energetiku (7,3 %).

Graf č. 4 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce (v p. b., očištěno o kalendářní vlivy), saldo důvěry v průmyslu* (v p. b., pravá osa)

*Saldo důvěry je sezónně očištěno a vyjadřuje stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí.

Zdroj: ČSÚ

Vyjma výroby motorových vozidel signalizovaly na počátku podzimu růst zakázek všechny

Nominální hodnota průmyslových zakázek¹⁷ ve 3. čtvrtletí 2021 meziročně vzrostla o 7,2 %, domácí poptávka se zvyšovala nepatrně vyšším tempem než zahraniční. V září i říjnu se sice růst zakázek zastavil, ale prakticky jen vlivem automobilového průmyslu, který limitovaly dočasně omezené výrobní kapacity. Svižný meziroční růst poptávky tak v říjnu signalizovala

¹⁴ Za celý rok 2020 se produkce propadla o šestinu, tedy nejvíce ve srovnatelné řadě od roku 2000. Souviselo to s dlouhodobou proměnou energetického mixu ekonomiky, urychlenou i svižným růstem cen emisních povolenek.

¹⁵ Dle údajů Energetického regulačního úřadu dosáhla letos od ledna do září hrubá tuzemská výroba elektřiny 60,3 tis. GWh a meziročně vzrostla o 2,4 % (ve shodném období loni propadla o 6,8 %). Na růstu se podílely zejména parní, z menší části i vodní elektrárny. Hrubá tuzemská spotřeba činila letos 53,5 GWh a proti loňsku vzrostla o 2,8 %. Klíčovou roli v tom sehrály domácnosti (+10,3 %) a velkoobdobatelé z podniků (+5,3 %). Naopak maloodběratelé z řad podnikatelů spotřebovali meziročně o 0,9 % méně, za dva roky o 3,3 %. Celková spotřeba plynu v ČR se letos za tři čtvrtletí meziročně zvýšila o 13,2 %, a to i díky chladnější zimě (po přepočtu na teplotní normál vzrostla o 6,9 %). Ve stejném období roku 2020 se ale i vlivem poklesu ekonomické aktivity spotřeba snížila o 1,6 % (po přepočtu o 2,4 %).

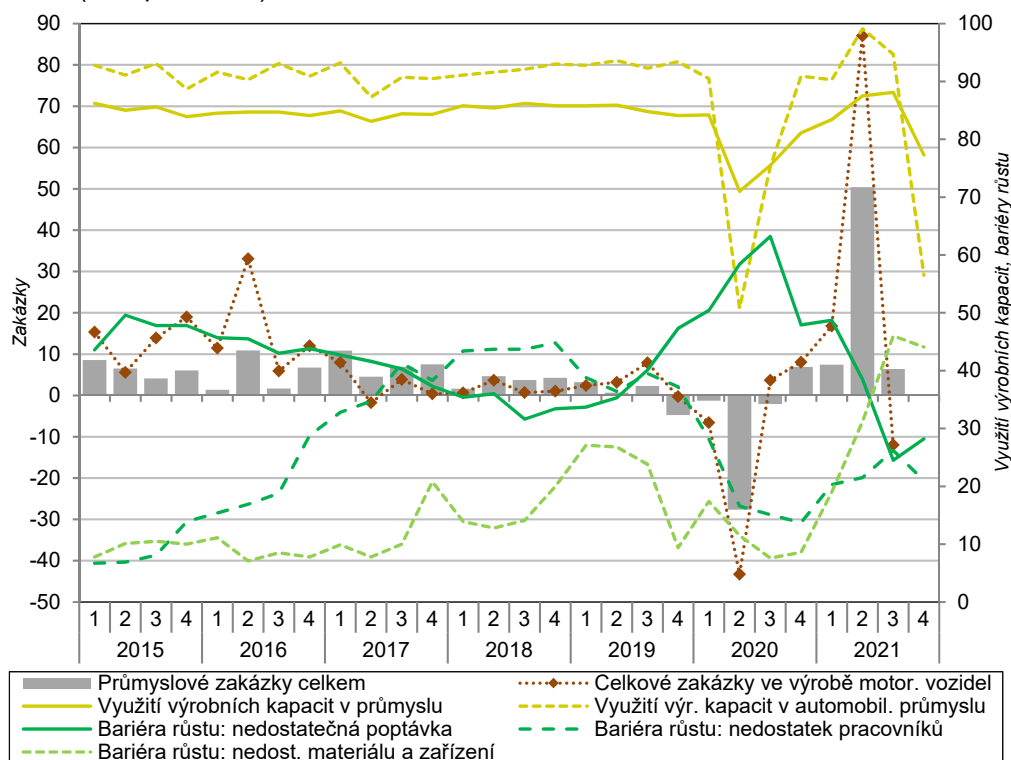
¹⁶ Meziroční tempa tržeb jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa pak také o vliv sezónnosti.

¹⁷ Zjišťování zakázek probíhá jen ve 12 zpracovatelských odvětvích vyrábějících převážně na zakázku, s dlouhodobějším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek. Meziroční tempa zakázek jsou očištěna o kalendářní vlivy.

významné průmyslové obory.

většina významných průmyslových oborů – zejména chemický průmysl (35,6 %), hutnictví (34,0 %), strojírenství (14,2 %) a kovodělný průmysl (11,7 %). Využití výrobních kapacit v průmyslu zůstalo na počátku 4. čtvrtletí vysoké, ve většině oborů lehce převyšovalo úroveň z roku 2019. Nejvyšší vytiženost hlásil chemický průmysl (94 %), všechny významné obory vyjma výroby motorových vozidel se pohybovaly nad 80 %.

Graf č. 5 Nové zakázky v automobilovém průmyslu a v průmyslu celkem (v běžných cenách, meziročně v %) a využití výrobních kapacit v průmyslu* a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

*Využití průmyslových kapacit i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav v prvním měsíci daného čtvrtletí. Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Důvěra podnikatelů v průmyslu se ve 3. čtvrtletí výrazně snížila.

Důvěra podnikatelů v průmyslu se během roku 2021 výrazně proměňovala. Po červnovém maximu (s nejvyšší hodnotou za posledních deset let) plynule oslabovala až do října, kdy byl pesimismus nejhlubší od loňského jara. V listopadu došlo vlivem částečného obnovení výroby v automobilovém průmyslu k oživení a celková důvěra se vrátila na úroveň z přelomu let 2019 a 2020. Očekávání výrobní činnosti v příštích měsících se zlepšilo. Její růst předpokládala čtvrtina podniků v celém průmyslu, pokles pětina. Výhled celkové ekonomické situace podniků v průmyslu na příštích šest měsíců zůstal podobně jako očekávání v oblasti zaměstnanosti mírně pozitivní. Hlavní růstovou bariérou¹⁸ zůstává nedostatek materiálů a zařízení, který na počátku 4. čtvrtletí trápil skoro polovinu průmyslových podniků v tuzemsku¹⁹, ale i v EU. Nedostatečná poptávka sužovala více než čtvrtinu podniků²⁰. Průmysl stále limitoval i nedostatek zejména kvalifikované pracovní síly, byť s ohledem na pokles zaměstnanosti během pandemie nebyl zatím letos tento problém tak palčivý jako v letech 2017 a 2019. Jako bariéru ho označila „jen“ pětina podniků, v některých oborech ale stále představoval nejvýznamnější růstovou bariéru²¹.

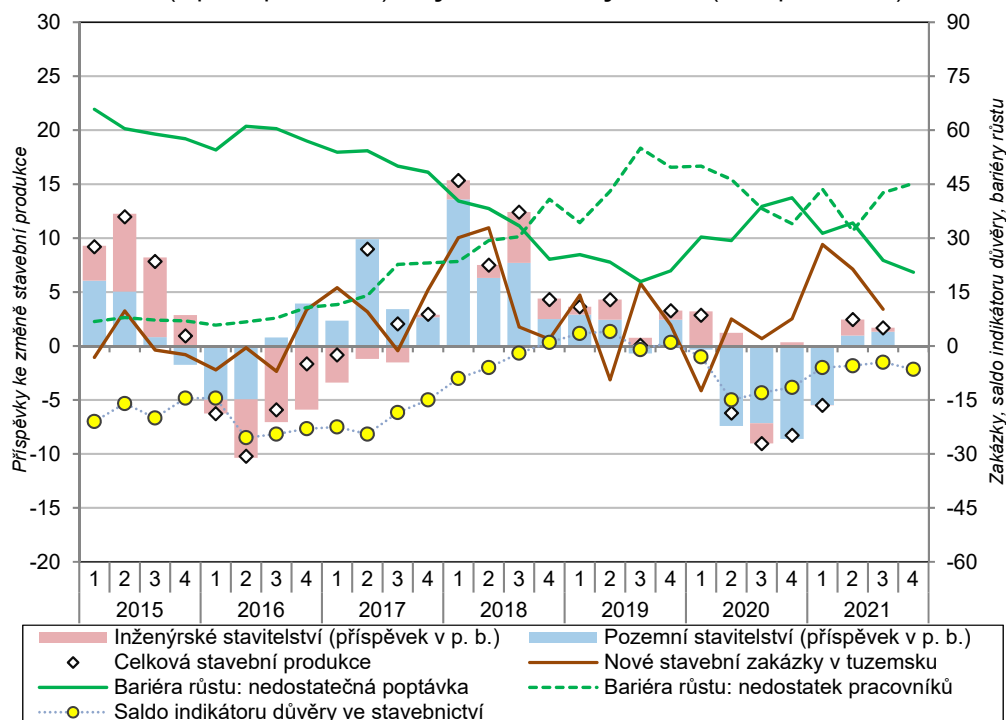
Nedostatek materiálů i zařízení limitoval skoro polovinu průmyslových podniků v ČR i EU.

¹⁸ Podniky mohly uvést více bariér současně.
¹⁹ Kromě automobilového průmyslu (98 %) se stále více projevovat i v ostatních důležitých oborech. Limitoval také nadpoloviční podíl podniků ve strojírenství, hutnictví, elektrotechnice či chemickém průmyslu. Vysoký byl ale i např. v papírenském (42 %) a tiskařském průmyslu (24 %) či ve výrobě stavebních materiálů (27 %).
²⁰ V některých vesměs menších oborech slabá poptávka stále představovala nejvýznamnější limitující faktor rozvoje. Šlo o výrobu nápojů (83 %), textilní a tiskárenský průmysl (shodně 71 %), kožedělný průmysl (56 %), farmacie (58 %). Z větších oborů sužovala nejvíce gumárenství a plastikářství (68 %), výrobu počítačů, elektronických a optických přístrojů a výrobu elektrických zařízení (shodně téměř 50 %).
²¹ Například v nábytkářství, výrobě ostatních dopravních prostředků, kovodělném průmyslu či výrobě stavebních materiálů.

Mezikvartální tempo stavební produkce během letošního roku sláblo, především vlivem inženýrského stavitelství.

Navzdory některým růstovým předpokladům souvisejícím zejména s plánovanými veřejnými investicemi na dopravní infrastrukturu²² se stavebnictví v dosavadní části letošního roku zotavovalo pomalu. Mezikvartální tempo stavební produkce²³ sice v 1. čtvrtletí dosáhlo 2,6 %, v dalších obdobích ale sláblo a během 3. čtvrtletí již výkon celého odvětví o 1,3 % poklesl. Stálo za tím primárně inženýrské stavitelství, na něž postupně dolehlo pomalejší čerpání veřejných investic. Za celé 1. až 3. čtvrtletí výkon celého stavebnictví meziročně stagnoval, neboť růst produkce v oblasti inženýrských staveb (2,4 %) byl oslabován poklesem ve váhově dominantním pozemním stavitelství (0,7 %). Ve 3. čtvrtletí výkon obou segmentů stavebnictví meziročně mírně vzrostl. Za úrovní produkce z 3. čtvrtletí 2019 ale pozemní (o 8,5 %) i inženýrské stavitelství (o 5,1 %) zaostalo. Byť stavebnictví nebylo letos protipandemickými restrikcemi bezprostředně zasaženo, dopady loňských opatření ho stále ovlivňovaly (např. v oblasti administrativní náročnosti přípravy staveb či mobility zahraničních pracovníků).

Graf č. 6 Příspěvky odvětví k meziroční změně stavební produkce (v p. b.), nové stavební zakázky (meziročně v %, pravá osa), saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví* (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

Údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy.

*Saldo důvěry i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí. Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Počet zahájených i dokončených bytů se blížil úrovni z konjunkturních let 2007 a 2008.

Pozemnímu stavitelství pomáhal rozvoj bytové výstavby. Od ledna do října byla letos zahájena výstavba 36,0 tis. bytů, což bylo jen nepatrně méně než ve stejném období rekordních let 2007 a 2008. Dařilo se zejména výstavbě bytových domů, především zásluhou Prahy a Středočeského kraje. Mírnějším tempem se meziročně zvyšoval i počet dokončených bytů v ČR. Od ledna do října jich bylo již 27,7 tis. a ani jejich počet za konjunkturním rokem 2008 příliš nezaostal. Navíc v kategorii bytů v rodinných domech byl letos vyrovnán rekordní loňský objem výstavby (15,4 tis.).

Svižný růst nových zakázek i orientační hodnoty stavebních povolení pokračoval i ve 3. čtvrtletí. Stále více se

Krátkodobé vyhlídky stavebnictví zůstávají mírně pozitivní. Opírají se o pokračující růst nominální hodnoty nově uzavřených stavebních zakázek (v podnicích s více než 50 zaměstnanci), který ve 3. čtvrtletí činil meziročně 10,2 % (růst vykázaly současně oba hlavní segmenty stavebnictví). Vzhledem ke svižnému růstu poptávky v předchozích

²² Například rozpočet Státního fondu dopravní infrastruktury počítal (dle první schválené verze státního rozpočtu) v roce 2021 s investičními transfery ze státního rozpočtu v rekordní výši 80,4 mld. korun.

²³ Údaje o stavební produkci jsou ve stálých cenách, meziroční tempa jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní též o vliv sezónnosti.

<p>v nich ovšem projevovaly i silící nákladové tlaky stavebníků.</p>	<p>měsících i možnému prodloužení průměrné doby výstavby vlivem různých kapacitních bariér se celková zásoba zakázek navýšila o pětinu. Podobným dílem k tomu přispěly veřejné i soukromé zakázky. Orientační hodnota vydaných stavebních povolení byla letos od ledna do října meziročně vyšší o 31 %, ve dvouletém srovnání o 20 %. Hodnota rostla i po odečtení velkých staveb (nad 1. mld. korun), což může být dobrým signálem i pro menší stavební firmy. Do hodnoty zakázek i povolení se ale stále více promítal silící růst cen stavebních prací. Jejich další růst v nejbližších měsících očekávalo více než 40 % podniků, obdobně jako za konjunktury v roce 2008. Důvěra podnikatelů ve stavebnictví letos mírně kolísala a stále setrvala mírně pod úrovní z období těsně před počátkem pandemie. Problém s nedostatkem pracovníků se letos od léta znovu zvyšoval. V listopadu omezoval již skoro každý druhý podnik. Nejvíce se projevoval ve výstavbě budov a v menších firmách provádějících specializované stavební činnosti. Podniky v těchto oblastech také častěji sužoval nedostatek materiálu a zařízení.</p>
<p>Role nedostatečné poptávky slábla, podniky ovšem stále více limitoval nedostatek pracovníků a také materiálů a zařízení.</p>	<p>Razantní zlepšení epidemické situace během jara spolu s postupující vakcinací umožnily prakticky úplné uvolnění restrikcí. Na rozdíl od loňského léta došlo k výraznému zjednodušení procedur spojených s přeshraničním pohybem osob. To vyústilo ve svižný mezikvartální růst tržeb ve vybraných službách²⁴, jenž letos ve 2. čtvrtletí činil 4,3 % a v následujícím období 3,5 %. Toto oživení bylo taženo zejména aktivitami vázanými na cestovní ruch a v menší míře se na něm podílela i všechna hlavní odvětví služeb vyjma činností v oblasti nemovitostí. Byť ve 3. čtvrtletí činil meziroční růst tržeb ve službách 9,7 %, za vrcholem z posledního konjunkturálního období (2. čtvrtletí 2019) tržby zaostávaly o 5,2 %.</p>
<p>V mezičtvrtletním růstu tržeb ve službách ve 2. i 3. čtvrtletí dominovaly aktivity vázané na cestovní ruch.</p>	<p>Tržby v dopravě a skladování se letos ve 3. čtvrtletí vrátily na úroveň stejného období roku 2019, když se meziročně zvýšily o 14,2 % a k celkovému růstu služeb přispěly 4,2 p. b. Silně rostla poptávka ve skladování, kde tržby převýšily předloňskou úroveň již téměř o desetinu. Nadále se dařilo poštovním a kurýrním činnostem, které profitovaly z růstu internetového prodeje, během pandemie dále zesíleného. Tržby v pozemní a potrubní dopravě vzrostly meziročně o 5,4 %, reálně se však nacházely pouze na úrovni z počátku roku 2016. Výraznější oživení cestovního ruchu během letní sezóny²⁵ podpořilo meziroční růst tržeb ve stravování, ubytování a pohostinství (o 9,2 % ve 3. čtvrtletí). Svižněji se zvyšovaly tržby v samotném ubytování (17,3 %), oproti roku 2019 však byly skoro o třetinu nižší, ve stravování a pohostinství pak bezmála o desetinu.</p>
<p>Doprava a skladování zajistily ve 3. čtvrtletí bezmála polovinu meziročního růstu tržeb ve službách.</p>	<p>Meziroční růst tržeb v odvětví informačních a komunikačních činností (ICT) ve 3. čtvrtletí (6,2 %) byl tažen hlavně rychle oživujícím hudebním a filmovým průmyslem²⁶, jehož tržby již převýšily předpandemickou úroveň. To platilo i o všech ostatních dílčích odvětvích ICT, která profitovala z dlouhodobého růstu poptávky, na němž se období pandemie negativně nepodepsalo. V odvětví profesních, vědeckých a technických činností, z velké části závislém na firemní poptávce, vzrostly ve 3. čtvrtletí tržby meziročně o 7,3 %. Přispěly k tomu především architektonické a inženýrské činnosti. Dvojciferným tempem rostly tržby i v oblasti reklamy a průzkumu trhu a též v činnostech vedení podniků (včetně poradenství v oblasti řízení). Nepříznivá situace přetrvávala v ostatních profesních, vědeckých a technických činnostech (zahrnujících např. fotografické, návrhářské či překladatelské činnosti), kde jsou významně zastoupeny osoby samostatně výdělečně činné. Tržby zde za poslední tři roky propadly o více než pětinu. Svižný růst meziročních tržeb v odvětví administrativních</p>
<p>Tržby v ubytování a pohostinství vlivem dobré letní turistické sezóny posílily.</p>	<p>Meziroční růst tržeb v odvětví informačních a komunikačních činností (ICT) ve 3. čtvrtletí (6,2 %) byl tažen hlavně rychle oživujícím hudebním a filmovým průmyslem²⁶, jehož tržby již převýšily předpandemickou úroveň. To platilo i o všech ostatních dílčích odvětvích ICT, která profitovala z dlouhodobého růstu poptávky, na němž se období pandemie negativně nepodepsalo. V odvětví profesních, vědeckých a technických činností, z velké části závislém na firemní poptávce, vzrostly ve 3. čtvrtletí tržby meziročně o 7,3 %. Přispěly k tomu především architektonické a inženýrské činnosti. Dvojciferným tempem rostly tržby i v oblasti reklamy a průzkumu trhu a též v činnostech vedení podniků (včetně poradenství v oblasti řízení). Nepříznivá situace přetrvávala v ostatních profesních, vědeckých a technických činnostech (zahrnujících např. fotografické, návrhářské či překladatelské činnosti), kde jsou významně zastoupeny osoby samostatně výdělečně činné. Tržby zde za poslední tři roky propadly o více než pětinu. Svižný růst meziročních tržeb v odvětví administrativních</p>
<p>Tržby ve filmovém a hudebním průmyslu výrazně ožily a převýšily i úroveň ze 3. čtvrtletí 2019.</p>	<p>Meziroční růst tržeb v odvětví informačních a komunikačních činností (ICT) ve 3. čtvrtletí (6,2 %) byl tažen hlavně rychle oživujícím hudebním a filmovým průmyslem²⁶, jehož tržby již převýšily předpandemickou úroveň. To platilo i o všech ostatních dílčích odvětvích ICT, která profitovala z dlouhodobého růstu poptávky, na němž se období pandemie negativně nepodepsalo. V odvětví profesních, vědeckých a technických činností, z velké části závislém na firemní poptávce, vzrostly ve 3. čtvrtletí tržby meziročně o 7,3 %. Přispěly k tomu především architektonické a inženýrské činnosti. Dvojciferným tempem rostly tržby i v oblasti reklamy a průzkumu trhu a též v činnostech vedení podniků (včetně poradenství v oblasti řízení). Nepříznivá situace přetrvávala v ostatních profesních, vědeckých a technických činnostech (zahrnujících např. fotografické, návrhářské či překladatelské činnosti), kde jsou významně zastoupeny osoby samostatně výdělečně činné. Tržby zde za poslední tři roky propadly o více než pětinu. Svižný růst meziročních tržeb v odvětví administrativních</p>
<p>Firemní poptávka přispěla k výraznějšímu oživení velké části profesních, vědeckých a technických činností.</p>	<p>Meziroční růst tržeb v odvětví informačních a komunikačních činností (ICT) ve 3. čtvrtletí (6,2 %) byl tažen hlavně rychle oživujícím hudebním a filmovým průmyslem²⁶, jehož tržby již převýšily předpandemickou úroveň. To platilo i o všech ostatních dílčích odvětvích ICT, která profitovala z dlouhodobého růstu poptávky, na němž se období pandemie negativně nepodepsalo. V odvětví profesních, vědeckých a technických činností, z velké části závislém na firemní poptávce, vzrostly ve 3. čtvrtletí tržby meziročně o 7,3 %. Přispěly k tomu především architektonické a inženýrské činnosti. Dvojciferným tempem rostly tržby i v oblasti reklamy a průzkumu trhu a též v činnostech vedení podniků (včetně poradenství v oblasti řízení). Nepříznivá situace přetrvávala v ostatních profesních, vědeckých a technických činnostech (zahrnujících např. fotografické, návrhářské či překladatelské činnosti), kde jsou významně zastoupeny osoby samostatně výdělečně činné. Tržby zde za poslední tři roky propadly o více než pětinu. Svižný růst meziročních tržeb v odvětví administrativních</p>

²⁴ Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za služby jsou ve stálých cenách, meziroční údaje jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční jsou očištěny o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

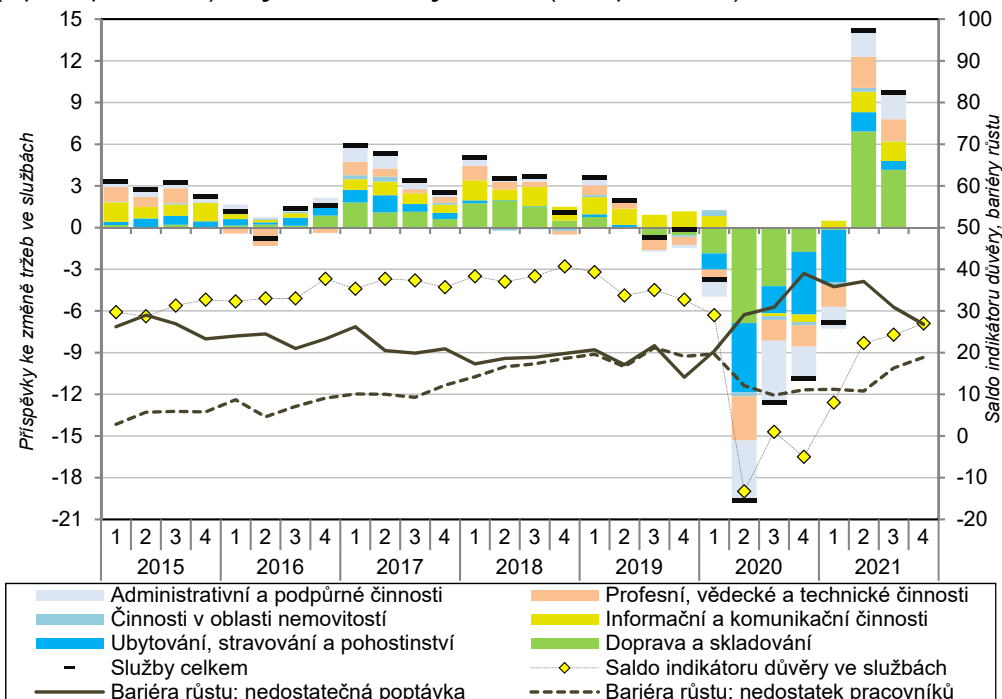
²⁵ Ve 3. čtvrtletí zavítalo do hromadných ubytovacích zařízení v Česku 6,7 mil. návštěvníků. Meziročně jich přibýlo o 12,5 %, především zásluhou domácí klientely. Zahraniční návštěvnost táhli hlavně občané Slovenska. Poláků a Němců se ubytovalo meziročně skoro o desetinu méně, neboť loni jejich návštěvnost dramaticky nepropadla. Vlivem zhoršené epidemické situace i administrativních překážek v cestování přetrvával velmi nízký počet hostů z Ruska, Velké Británie či vzdálených asijských států. Ve srovnání se 3. čtvrtletím 2019, kdy rozvoj turismu v Česku vrcholil, byl letos počet všech zahraničních hostů nižší o 62 %, návštěvníků z tuzemska ale o 29 % přibýlo.

²⁶ Dokládají to i údaje ze segmentu filmové distribuce. Provoz kin byl postupně obnoven letos na přelomu května a června. Od července, kdy byla povolena i možnost občerstvení v sále, se počet návštěvníků začal vracet na předpandemickou úroveň. Ve 3. čtvrtletí tak zavítalo do kin v Česku již 3,5 mil. diváků, meziročně o polovinu více a ve srovnání se shodným obdobím v roce 2019 o 17 % méně. Návrat k normálu potvrdila i velmi dobrá návštěvnost v letošním říjnu (1,5 mil. diváků).

a podpůrných činností (18,8 % ve 3. čtvrtletí) byl z velké části ovlivněn oživením poptávky v oblasti cestovních agentur. Naopak tržby pracovních agentur zaznamenaly mírný pokles. Tržby drtivě většiny dílčích odvětví náležejících do administrativních a podpůrných činností se nacházely pod úrovní roku 2019.

Graf č. 7 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb ve službách* (v p. b., očištěno o kalendářní vlivy), saldo indikátoru důvěry ve službách (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu** (v %, pravá osa)**

*Bez odvětví obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb.

**Zahrnuje i finanční sektor. Saldo důvěry i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav v prvním (bariéry růstu), resp. ve druhém měsíci daného čtvrtletí (saldo důvěry). Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Meziroční růst maloobchodních tržeb navázal ve 3. čtvrtletí na tempa z období před začátkem pandemie.

Tržby za prodej nepotravinářského zboží byly výrazně taženy internetovým obchodem.

Maloobchodní tržby²⁷ reagovaly letos na jarní uvolnění restrikcí prudkým květnovým posílením (8,7 % meziměsíčně). Od června do září ale meziměsíční změny jen lehce kolísaly mezi růstem a poklesem. Za 3. čtvrtletí vzrostly tržby meziročně o 4,0 %²⁸ a navázaly na tempa z období těsně před propuknutím pandemie²⁹. Svižně rostly tržby za nepotravinářské zboží (8,0 %), ve kterých se mohl projevit vliv odložené spotřeby, i obliba nákupů přes internet, které se během pandemie pro část spotřebitelů patrně staly dominantním nákupním kanálem. V rámci specializovaných prodejen rostly nejvíce tržby v obchodech s počítačovým a komunikačním zařízením (10,8 %) a v obchodech s výrobky pro domácnost (6,7 %). Vyšší poptávku zaznamenaly i prodejny s oděvy, obuví a koženým zbožím (ty přitom loni v létě stále vykazovaly u tržeb meziroční pokles). Tržby za prodej potravin se letos ve 3. čtvrtletí o 0,8 % snížily, mírný meziroční pokles hlásily jak specializované prodejny potravin, tak velké řetězce. Prodejci pohonných hmot stržili meziročně o 3,1 % více, proti vyššímu růstu mohly působit silící ceny³⁰. V motoristickém segmentu obchodu (CZ-NACE 45) klesly ve 3. čtvrtletí tržby meziročně o 2,1 % a ve dvouletém srovnání propadly o 10,1 % (pouze tržby za opravy a údržbu motorových vozidel kromě motocyklů klesly mírněji, o 2,3 %).

²⁷ Všechna meziroční tempa tržeb za maloobchod jsou uvedena ve stálých cenách a očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní či meziměsíční tempa jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů). Maloobchod zahrnuje odvětví CZ-NACE 47.

²⁸ Rostly tak vyšším tempem než v EU (3,2 %) i eurozóně (2,4 %). Za úrovní z loňského 3. čtvrtletí mírně zaostaly jen v Lucembursku, Španělsku, Belgii a Rakousku (vždy do 1 %), v Německu meziročně stagnovaly, na Slovensku vzrostly o 3,0 %, v Polsku o 9,0 %. Tržby za potraviny klesly kromě ČR jen ve třetině států EU, naopak tuzemský růst tržeb za nepotravinářské zboží převyšoval tempo v Unii (5,1 %).

²⁹ Protože ani loni v létě nebyl obchod v tuzemsku omezen restrikcemi, odráží meziroční tempo dobře nákupní apetit domácností. Ten byl ovlivněn zvyšující se důvěrou spotřebitelů, která letos v srpnu vystoupala nejvýše od konce roku 2019. To souviselo s nízkou nezaměstnaností i pokračujícím reálným růstem mezd (podpořeným vyplacením mimořádných odměn v části veřejného sektoru i nižším zdaněním výdělků). Proti rychlejší realizaci odložené spotřeby mohly ale působit vysoké obavy lidí z růstu cen, které měly oporu i v reálném vývoji ekonomiky.

³⁰ Průměrná cena benzínu Natural 95 (33,85 Kč/l) a průměrná cena motorové nafty (31,81 Kč/l) byly v září nejvyšší od prosince 2014.

